

VIHREÄT nuoret

Vihreiden nuorten sosiaalipoliittinen ohjelma

Hyväksytty liittokokouksessa Seinäjoella 24.11.2019

Johdanto	2
Osallisuutta edistävä yhteiskunta	3
Tavoite 1: Ehkäistään syrjäytymistä yhteiskunnasta elämänkaaren kaikissa vaiheissa	4
Tavoite 2: Turvataan pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden ihmisoikeudet sekä kannetaan globaalia vastuuta	6
Tavoite 3: Sujuvoitetaan kotoutumista	7
Tavoite 4: Tuetaan nuorten poliittista osallistumista demokratian vahvistamiseksi	7
Työllisyyttä ja toimeentuloa inhimillisesti tukeva yhteiskunta	8
Tavoite 1: Edistetään kaikkien työllisyyttä moninaisin keinoin	8
Tavoite 2: Uudistetaan sosiaaliturvaa kohti perustuloa	9
Tavoite 3: Turvataan eläkkeet ja tehdään reilua sukupolvipolitiikkaa	10
Tavoite 4: Torjutaan köyhyyttä aktiivisesti ja poikkialaisesti	10
Suomi, jossa koti kuuluu kaikille	11
Tavoite 1: Poistetaan asunnottomuus vuoteen 2026 mennessä	12
Tavoite 2: Asumisen hinnat kuriin	12
Tavoite 3: Huomioidaan asumisen monet muodot	13
Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kärkimaa	13
Tavoite 1: Liikunta osana ihmisten arkea	13
Tavoite 2: Terveellinen ja ekologinen ravinto tukemassa terveyttä	14
Tavoite 3: Saavutettavat mielenterveyspalvelut tukemassa hyvinvointia	15
Tavoite 4: Taataan lasten ja nuorten terveys ja hyvinvointi	15
Tavoite 5: Turvataan vammaispalvelut	16
Tavoite 6: Arvokas ikääntyminen ja laadukkaat vanhuspalvelut	16
Laadukkaat sosiaali- ja terveyspalvelut kaikille, ei harvoille	17
Tavoite 1: Luotettavat sosiaali- ja terveyspalvelut koko Suomeen	17
Tavoite 2: Huomioidaan alueelliset lähtökohdat palveluja järjestettäessä	18
Tavoite 3: Varmistetaan sote-asioinnin käyttäjystävällisyys	19
Tavoite 4: Varmistetaan inhimillisuus ja eettisyys sote-palveluissa?	19
Yhdenvertainen ja tasa-arvoinen Suomi hyvinvoinnin perustana	20
Tavoite 1: Edistetään taloudellista tasa-arvoa	20
Tavoite 2: Tasa-arvo ja yhteenkuuluvuuden tunne ihmisryhmien välillä.	21
Tavoite 3: Sukupuolien välisen tasa-arvon parantaminen	21
Tavoite 4: Vahvaa sateenkaaripolitiikkaa ja translaki, joka ei loukkaa ihmisoikeuksia	22
Tavoite 5: Rasismi ja vihapuhe rikoslakiin	23
Tavoite 6: Puretaan vähemmistöjä syrjivät rakenteet	23

Vihreiden nuorten sosiaalipoliittinen ohjelma

Johdanto

Suomalainen yhteiskunta perustuu ihmisten välisiin sopimuksiin ja luottamukseen. Näihin sopimuksiin kuuluu esimerkiksi lainsäädäntö, joka muun muassa perustuslain kautta takaa kaikille kansalaisille jakamattoman oikeuden yhdenvertaisuuteen, henkilökohtaiseen vapauteen, koskemattomuuteen, yksityisyyden suojaan, sananvapauteen ja vapaaseen liikkuvuuteen. Sopimusten toteutumista tuetaan parhaiten ihmisten välistä luottamusta tukemalla.

Miten tätä luottamusta tuetaan? Esimerkiksi lainsäädännön ja sosiaaliturvan perimmäinen tarkoitus on, että jokainen voi elää hyvää ja arvokasta elämää. Sosiaaliturva ja sosiaalipolitiikka laajasti ymmärrettynä on ikään kuin pelastusrenkas, joka pitää huolen, ettei kukaan vajoaisi pinnan alle, jotta jokaisella olisi yhtäläiset mahdollisuudet toteuttaa itseään yhteiskunnassa. Sosiaaliturvan kokonaisuuden voidaan nähdä koostuvan sekä taloudellisesta tuesta että yhteiskunnan palveluista, kuten myös kansalaisyhteiskunnan luomasta yhteisöllisyydestä ja toimijuutta tukevista elementeistä.

Ihminen on pohjimmiltaan sosiaalinen eläjä, joka haluaa kokea, jakaa sekä osallistua yhteiskuntaan muiden ihmisten kanssa - sosiaalipolitiikka ja sen monet eri muodot on keskeinen keino, jolla mahdollistetaan jokaisen osallistuminen omalla tavallaan. Esimerkiksi riittävä perusturva ja vaikuttavat palvelut tekevät yhteiskunnasta turvallisemman, kun ihmisten toimeentulo ja muu osallistuminen turvataan rakenteiden kautta, jolloin epätasa-arvon kielteiset seuraukset, kuten esimerkiksi rikollisuus ja syrjäytyminen vähenevät.

Sosiaalipolitiikka tulee nähdä ensisijaisesti investoivana politiikkana, jolla panostetaan ihmisen yhteiskunnallisiin mahdollisuuksiin ja henkilökohtaisiin kyvykkyyksiin. Ihmisten terveyteen, hyvinvointiin ja osallisuuteen panostaminen on sekä sosiaalisesti oikeudenmukaista että kansanterveydellisesti ja -taloudellisesti kannattavaa. Sosiaalisesti investoiva, eli hyvinvointia edistävä yhteiskunta, on välittävä, reilu ja kannustava.

Suomen sosiaalipolitiikka on luonut hyvän pohjan hyvinvoinnille, mutta sitä pitää päivittää, jotta se vastaa nykypäivän sekä tulevaisuuden haasteisiin ja mahdollisuuksiin. Tässä Vihreiden nuorten sosiaalipoliittisessa ohjelmassa esitetään ratkaisuja, jotka edesauttavat tasa-arvoisemman, yhdenvertaisemman ja sosiaalisesti kestävämmän yhteiskunnan kehittämistä.

Osallisuutta edistävä yhteiskunta

Osallisuus on laaja käsite, joka voidaan ymmärtää yksilön kokemuksena yhteenkuuluvuudesta. Kuuluminen johonkin yhteyteen ja yhteisöön on ihmisen sosiaaliseen luonteeseen liittyvä inhimillinen perustarve, joka luo pohjan demokraattisen hyvinvointivaltion toiminnalle. Osallisuuden kokemus saa tyypillisesti muotonsa pienyhteisöissä, joissa toimiminen luo samalla pohjan laajemmalle yhteiskunnalliselle osallisuudelle. Osallisuus voidaan käsittää yksilön, yhteisöjen ja yhteiskunnan välisenä vuorovaikutuksena. Yhteiskunnassa osallisena olevalla yksilöllä on mahdollisuus työhön, koulutukseen, toimeentuloon, asuntoon, terveyteen, sosiaalisiin suhteisiin ja kykyyn osallistua ja vaikuttaa sekä itseään että yhteiskuntaa koskeviin asioihin.

Osallisuuden lisääminen on määritelty Suomessa ja Euroopan unionin toimesta keskeiseksi keinoksi köyhyyden torjunnassa ja syrjäytymisen ehkäisyssä. Osallisuus onkin sekä jokaisen elämään kuuluva perusoikeus että keino parantaa yhteiskunnan toimivuutta. Se edistää ihmisen kyvykkyyksien ylläpitämistä ja kehittämistä, josta hyödyimme kaikki.

Tavoite 1: Ehkäistään syrjäytymistä yhteiskunnasta elämänkaaren kaikissa vaiheissa

Toimenpiteet:

Lapset ja nuoret:

- Siirretään painopiste korjaavasta työstä vahvasti ennaltaehkäisevään työhön esimerkiksi palveluiden osalta. Tuetaan lapsuudessa, nuoruudessa ja aikuisuudessa syrjäytymistä ehkäiseviä näyttöön perustuvia toimenpiteitä.

Vihreiden nuorten sosiaalipoliittinen ohjelma, 2019 liittokokouksen hyväksymä

- Ehkäistään alle kouluikäisten syrjäytymistä vaikuttamalla perheiden oloihin ylisukupolvista syrjäytymistä torjumalla. Tavoitetaan riskiperheet jo ennen lapsen syntymää, sekä varhaisilla palveluilla ja varhaisen vaiheen toimenpiteillä neuvoloista päiväkoteihin.
- Ehkäistään nuoruusajan syrjäytymistä panostamalla varhaiskasvatukseen ja peruskoulun sekä toisen asteen oppilashuoltoon ja nostamalla oppivelvollisuus 18 ikävuoteen tai toisen asteen suorittamiseen. Lisätään kouluihin tietoa ja koulutusta syrjäytymisen riskien tunnistamiseksi.
- Tasoitetaan sukupuolien välisiä oppimiseroja. Lisätään kohdennettuja resursseja eriarvoistumisen torjumiseksi kouluissa ja tuetaan erityisesti poikien lukutaidon kehittymistä peruskouluissa.
- Edistetään tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnittelua kouluissa. Kitketään sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöihin kohdistuvaa kiusaamista ja syrjintää esimerkiksi koulukäytännön koulutusta lisäämällä ja nimeämällä kouluihin tasa-arvosta sekä yhdenvertaisuudesta vastaavat henkilöt.
- Vahvistetaan ja laajennetaan kansallista Ohjaamo-palvelua.

Aikuiset:

- Työvoimapalveluiden resurssit turvataan ja työttömille räätälöidään yksilöllisiä kuntouttavia, kouluttavia ja työllistäviä ratkaisuja.
- Uudistetaan kuntouttava työtoiminta enemmän osallisuutta tukevaksi.
- Työn murroksen tarjoamat mahdollisuudet otetaan erityiseen huomioon jatko- ja uudelleen kouluttautumisen näkökulmista.
- Toteutetaan sosiaaliturvauudistus perustuloon nojautuen, mikä ehkäisee yhteiskunnallista pudokkuutta ja ulkopuolisuutta sekä kannustaa työntekoon kannustinloukkuja poistamalla.
- Edistetään ja monipuolistetaan sosiaalista luototusta muun muassa osana palkkatukea.
- Vahvistetaan viranomaisten ja kansalaisjärjestötoiminnan yhteyttä ihmisten osallisuutta ja toimijuutta edistävänä yhteistyölinkkinä.
- Kiinnitetään erityistä huomiota miesten haavoittuvaan yhteiskunnalliseen asemaan huono-osaisuuden jakautumisen osalta.
- Tuetaan erityisesti vaikeasti työllistyvien ihmisryhmien kuten vammaisten, pitkäaikaistyöttömien, ikääntyvien, etnisten vähemmistöjen ja maahanmuuttajien työllistymistä sekä muuta yhteiskunnallista osallisuutta.
- Keskitetään erityistä tukea tarvitsevien ryhmien palvelut saman katon alle matalan kynnyksen palveluina "yhden luukun" -periaatteella.
- Turvataan laaja-alaiset ja vahvasti yhteistyössä vaikuttavat mielenterveys-, päihde- ja velkaneuvontapalvelut, jotka tukevat toinen toisiaan yhteiskunnallisen syrjäytymisen ehkäisyssä.

- Edistetään haittoja vähentävää päihdepolitiikkaa esimerkiksi perustamalla laillisia huumeiden pistohuoneita valtakunnallisesti. Vähäisten terveyshaittojen päihteen myynti, hallussapito ja käyttö dekriminallisoidaan.

Ikääntyvät ja ikäihmiset:

- Torjutaan ikään ja muihin syihin perustuvaa syrjintää työhaussa esimerkiksi anonyymien rekrytoinnin kansallista kattavuutta kehittämällä.
- Rakennetaan tukiverkkoja yksinäisille ikäihmisille muun muassa lisäämällä yhteisöasumisen määrää kaavoituksessa sekä esimerkiksi MAL-sopimusten vaatimuksissa.
- Rakennetaan muistiystävällisiä palveluita ja kaupunkeja.
- Taataan kaikkien ihmisryhmien, kuten ikääntyvän väestön mahdollisuus liikkua ja varmistetaan kohtuuhintaisen joukkoliikenteen saavutettavuus.
- Ennaltaehkäistään ikääntyvien syrjäytymistä vahvistamalla verkostoyhteistyötä ikäihmisten, läheisten, omaisten ja palveluntuottajien kesken.
- Taataan riippumaton mahdollisuus osallisuuteen omassa elämässä ja omissa palveluprosesseissa kehittämällä palveluita ja kuntoutusta asiakaslähtöisemmiksi.
- Edistetään ikäihmisille kohdistettua sosiaalityötä ja palveluohjausta sekä ikäihmisiin kohdistuvaa etsivää sosiaalityötä ja -ohjausta valtakunnallisesti.
- Tuotetaan tutkittua tietoa ikäihmisten tarpeista sekä erilaisista osallisuuden muodoista kuten kumppanuushankkeista, jotta voidaan tukea ikäihmisten osallisuutta ja vaikutusmahdollisuuksia yhteiskunnassa sekä omassa elämässään.
- Parannetaan omaishoitajien edellytyksiä hoivaan ja huolenpitoon tukipalveluita kehittämällä ja hyviä käytäntöjä edistämällä.

Tavoite 2: Turvataan pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden ihmisoikeudet sekä kannetaan globaalia vastuuta

Toimenpiteet:

- Vahvistetaan EU:n yhtenäistä, vahvasti ihmisoikeuksiin nojaavaa poliittista linjausta turvapaikanhakijoiden ja pakolaisten osalta sekä jaetaan humanitaarinen vastuu EU-maiden kesken.
- Vaikutetaan proaktiivisesti laillisten maahantulokeinojen puolesta muun muassa Euroopassa olevia vastaanottokeskuksia ihmisoikeuskeskeisesti kehittämällä.
- Arvioidaan aktiivisesti Suomeen otettavaa kiintiöpakolaisten määrää ja tehdään siihen tarvittavia muutoksia globaalin kehityksen mukaan ja kollektiivinen vastuunkanto vahvasti huomioiden.
- Varmistetaan kehitysyhteistyövarojen 1 prosentin taso kansallisesta bruttokansantulosta ja tehdään aktiivista vaikutusarviointia sen kohdennuksista, vaikuttavuudesta ja määrästä.
- Ehkäistään ilmastopakolaisuutta kehitysyhteistyön kautta muun muassa tukemalla globaalien yhteiskuntien sopeutumista ilmastonmuutokseen.
- Turvataan tilapäisen oleskeluluvan myöntämisen kriteerit ja humanitaarisella perusteella myönnettävät oleskeluluvat.
- Turvapaikanhakijoiden ja pakolaisten oikeusturvaa laajennetaan, turvataan ja vahvistetaan esimerkiksi oikeusavun kautta.
- Mahdollistetaan, että kielteisen turvapaikkapäätöksen saanut voi jäädä Suomeen suorittamaan aloitetut ammattiin johtavat opinnot loppuun ja mahdollisesta työllistymisestä sen myötä. Tutkintoon tähtäävän koulutuspaikan tulee oikeuttaa automaattisesti oleskelulupa.
- Turvataan muukalaispassien myöntäminen kaikissa tilanteissa, erityisesti hakijasta riippumattomissa tilanteissa. Mikäli turvapaikkaprosessi on hakijasta riippumattomista syistä johtuen kestänyt esimerkiksi yli kolme vuotta ja henkilö on ollut nuhteeton, opiskelee ja/tai on töissä, tulisi hakijalle myöntää vähintään yhden vuoden oleskelulupa.
- Kuunnellaan ja otetaan huomioon asianosaisten toiveet, intressit ja motivaatiot turvapaikkapäätöksiä tehdessä ja otetaan huomioon asiantuntijajärjestöjen, kuten YK:n pakolaisjärjestö UNHCR:n kannanotot sekä suositukset pakolaisasioissa.
- Taataan paperittomille ihmisille yhdenvertaisesti välttämättömät sosiaali- ja terveyshuollon peruspalvelut koko Suomessa.

Tavoite 3: Sujuvoitetaan kotoutumista

Toimenpiteet:

- Kotouttaminen tulee aloittaa heti kun ihminen saapuu maahan.
- Järjestetään vastaanottokeskuksissa ja niiden ulkopuolella kotouttamistoimintaa turvapaikanhakijoille yhtenäisen kansallisen suunnitelman mukaisesti kotouttamisohjelman toimeenpanoon avulla.
- Kotouttamiseen tulee sisällyttää paikallisen kielen opiskelua mahdollisimman aikaisessa vaiheessa. On kiinnitettävä erityishuomiota myös naisten kielitaidon kehittymiseen.
- Helpotetaan turvapaikanhakijoiden työllistymismahdollisuuksia heti maahan tultua.
- Tuetaan ihmisten integroitumista osaksi yhteiskuntaa alusta lähtien luoden mahdollisuuksia kaksisuuntaisiin kohtaamisiin erilaisten ihmisten kanssa esimerkiksi työn, vapaaehtoistoiminnan ja harrastusten kautta.
- Tuetaan ja kehitetään erityisesti kaksisuuntaista kotoutumista.
- Myönnetään kaikille pitkäaikaisesti maassa oleville mahdollisuus perheen yhdistämiseen ilman tulorajoja.
- Poistetaan kolmen kuukauden raja perheen yhdistämiseksi ja kohtuullistetaan tulorajoja.

Tavoite 4: Tuetaan nuorten poliittista osallistumista demokratian vahvistamiseksi

Toimenpiteet:

- Lasketaan äänestysikäraja 15 ikävuoteen nuorten omaan päätöksentekoon kohdistuvan luottamuksen vahvistamiseksi ja äänestyskynnyksen madaltamiseksi.
- Aloitetaan demokratiakasvatus nykyistä aikaisemmin.
- Järjestetään kouluissa vaaleja oppilas- ja opiskelijakuntiin sekä äänestyksiä oppilaita koskevista asioista.
- Järjestetään kouluissa valtakunnallisten vaalien varjovaaleja. Varjovaalit olisi hyvä toteuttaa valtakunnallisia vaaleja vastaavalla tavalla.

- Kiinnitetään erityistä huomiota poliittisen aktiivisuuden kuten äänestämisen ja sosioekonomisen taustan kytköksiin esimerkiksi kouluissa. Tuetaan erityisesti ammattiin opiskelevien vaikutusmahdollisuuksia ja demokratiakasvatusta.
- Laajennetaan vaikuttamismahdollisuuksia kouluissa oppilas- ja opiskelijakuntakeskeisestä vaikuttamisesta kohti laajempaa osallistumista, esimerkiksi luokkavaltuustojen avulla.
- Korostetaan nuorisovaltuustojen roolia merkittävinä päätöksentekueliminä ja vaikuttamiskanavina.
- Vahvistetaan nuorten läsnäolo- ja puheoikeutta kunnallisissa lautakunnissa ja vastaavissa päätöksentekuelimissä. Otetaan nuorten tekemät aloitteet aidosti valtuustojen käsittelyyn pelkän kuulemisen sijaan.
- Edistetään valtakunnallisesti kattavaa osallistavaa budjetointia.
- Luodaan kunnissa yhteiset käytännöt puoluepoliittiselle toiminnalle julkisissa tiloissa ja kouluissa.
- Vahvistetaan koulujen, kansalaisyhteiskunnan ja poliittisten puolueiden vuorovaikutuksen rajapintaa.

Työllisyyttä ja toimeentuloa inhimillisesti tukeva yhteiskunta

Toimeentulo on yksi keskeisimpiä yhteiskunnallisen osallisuuden muotoja. Vaikka yhteiskunnalliset muutokset ja teknologinen kehitys, kuten esimerkiksi robotiikka ja digitalisaatio, muuttavat työn luonnetta ja sen tarjontaa, työllä on edelleen moninainen merkitys yksilölle: se tarjoaa toimeentuloa, lisää taloudellista riippumattomuutta ja mahdollistaa sosiaalisen kanssakäymisen. Yhteiskunnan pitää vastata työn murrokseen muun muassa koulutuksen ja jatko- sekä uudelleenkoulutuksen muodossa, sekä sosiaaliturvajärjestelmää muuttamalla. Työn murros saattaa tarkoittaa enenevässä määrin sitä, että työtä on tarjolla epävarmemmin ja pirstaleisemmin. Tämän takia tulee kartoittaa, mitä tietoja ja taitoja ihmiset tulevaisuuden työelämässä tarvitsevat, miten työtä tulevaisuudessa jaetaan ihmisten kesken ja miten sosiaaliturvajärjestelmä toimii kannustavana elementtinä näiden nivelkohdissa. Työnteko mahdollistaa yhteiskunnan toimivuuden ja takaa hyvinvointivaltion perustan. Työn tehtävä on luoda hyvinvointia yksilöille ja yhteisöille, eikä työnteon itseisarvona pidä ajaa sen edelle.

Tavoite 1: Edistetään kaikkien työllisyyttä moninaisin keinoin

Toimenpiteet:

- Joustavoitetaan työelämää tarjoamalla enemmän mahdollisuuksia esimerkiksi osa-aikatyöhön, kuuden tunnin työpäiviin, neljän päivän työviikkoihin ja etätyöhön työntekijöiden elämäntilanteiden mukaan, mikä tukee esimerkiksi osatyökykyisten, lapsiperheiden vanhempien, opiskelijoiden ja omaishoitajien työllistymistä.
- Vastataan globaaleihin työmarkkinoihin työlupien saamisen helpottamisella myös EU:n jäsenmaiden tai Schengen-alueen ulkopuolelta tuleville. Työvoiman tarveharkinnasta tulee luopua ja työlupia tulee myöntää myös muille kuin korkeimman työvoimapulan aloille potentiaalisen osaamisen saannin takaamiseksi. Turvapaikanhakijoille on myönnettävä työlupia helpommin jo oleskelulupaprosessien aikana.
- Helpotetaan itsensä työllistämistä perustulon kautta muun muassa yritysten perustamisen, freelancerina toimimisen ja kevytyrittäjyyden näkökulmista.
- Hyödynnetään sosiaalisen luototuksen tarjoamia mahdollisuuksia työllistymisen tukemisessa.
- Tuetaan erityisesti vaikeasti työllistyvien ihmisryhmien, kuten vammaisten, pitkäaikaistyöttömien, ikääntyvien, etnisten vähemmistöjen ja maahanmuuttajien, työllistymistä.
- Kehitysvammaisten nuorten ja aikuisten työllistymisen edistämiseksi tuetaan työnantajia koulutuksella, lisätään työhönvalmentajien määrää, tuetaan osa-aikatyömahdollisuuksia, kehitetään avotyötoimintaa myös palkkatyöhön tähtääväksi sekä edistetään tuettua oppisopimuskoulutusta.
- Tarjotaan joustavia ja kattavia jatko- ja uudelleen kouluttautumismahdollisuuksia työn murrokseen vastaamiseksi.
- Tuetaan ihmisten mahdollisuuksia osallistua aktiivisesti työpajatoimintaan, kuntoutukseen ja uraohjaukseen.

Tavoite 2: Uudistetaan sosiaaliturvaa kohti perustuloa

Toimenpiteet:

- Suoritetaan laajempi perustulokokeilu, jossa saadaan kattava kuva hyvinvoinnin lisääntymisen ja työllistymisen välisestä suhteesta ja eri elämäntilanteissa olevien ihmisten elämäntilanteiden muutoksista.
- Otetaan täysimittainen perustulomalli käyttöön Vihreiden nuorten perustulomallin askeleiden mukaisesti.
- Vähennetään byrokratiaa ja saatetaan sosiaaliturvamalli ajan tasalle niputtamalla vähimmäisetuudet yhdeksi perusturvaksi.
- Otetaan käyttöön uusi ansiosidonnainen työttömyysturva, jonka kesto on 250 päivää ja sille asetetaan katto, jotta korkeimmat ansiosidonnaiset työttömyysetuudet eivät nouse kohtuuttoman korkeiksi. Tätä mallia tuettaisiin tarjoamalla laadukkaita ja kattavia työllistymispalveluita.
- Täydennetään perustuloa asumislisällä, joka on syyperusteinen ja yksilökohtainen, eli riippumaton mahdollisten ruokakunnan muiden jäsenten, kuten esimerkiksi kämppekavereiden tuloista.
- Muutetaan toimeentulotuki perustulon myötä aidosti viimesijaiseksi tarveharkintaiseksi tueksi.
- Korostetaan palveluiden roolia ja tärkeyttä perustulon ohella, jotta yksilön kokonaisvaltainen hyvinvointi on mahdollisimman laaja-alaisesti turvattu.

Tavoite 3: Turvataan eläkkeet ja tehdään reilua sukupolvipolitiikkaa

Toimenpiteet:

- Pidennetään työuria työhyvinvointia parantamalla.
- Panostetaan keski-ikäisten työllisyysasteen nostamiseen kokonaistyöllisyyden turvaamiseksi. Tehdään tämä muun muassa työelämän joustoja räätälöimällä ja anonyymia rekrytointia edistämällä ikäsyrynnän estämiseksi.
- Nostetaan nuorten miesten työllisyysastetta syrjäytymisen ehkäisemiseksi ja työllisyysasteen parantamiseksi.
- Parannetaan pitkäaikaistyöttömien välityömarkkinoita.
- Tuetaan työperäistä maahanmuuttoa.
- Toteutetaan perhevapaaudistus, joka esimerkiksi yhdistettynä osa-aikatyön helpottamiseen tukee lapsiperheiden ja etenkin naisten työllistymistä.
- Työeläkkeet tulee sitoa muiden sosiaalietuuksien tavoin kansaneläkeindeksiin, joka seuraa yleistä hintakehitystä.
- Kansaneläkkeen ja takueläkkeen tason tulee turvata riittävä elintaso muiden tukimuotojen, kuten perustulon kanssa.

- Eläkejärjestelmä tulee uudistaa, jotta kasvaviin työeläkemenoihin pystytään vastaamaan kestävästi. Uudistuksessa on taattava ensisijaisesti sukupolvien välinen oikeudenmukaisuus.

Tavoite 4: Torjutaan köyhyyttä aktiivisesti ja poikkialaisesti

Toimenpiteet:

- Uudistetaan sosiaaliturva ajankohtaiselle ja kestäväälle tasolle. Otetaan käyttöön perustulo. (ks. tavoite 2).
- Saatetaan sosiaali- ja terveystalouden (sote) uudistus loppuun. Keskitytään uudistuksessa erityisesti hoidon saavutettavuuteen, laadukkuuteen ja yhdenvertaisuuteen sekä terveys- ja hyvinvointierojen kaventamiseen.
- Toteutetaan kokonaisvaltainen terapiatakuu mielenterveyspalvelujen parantamiseksi, edistetään erityisesti matalan kynnyksen pääsyä psykoterapiaan.
- Tehostetaan mielenterveys- ja päihdepalveluja sekä niiden yhteistyötä.
- Tuetaan asunnottomuutta poistavia käytäntöjä esimerkiksi Asunto ensin -mallin mukaisesti.
- Tuetaan ylivelkaantuneita ihmisiä proaktiivisella talous- ja velkaneuvonnalla sekä kielletään pikavippien markkinointi. Lyhennetään maksuhäiriömerkintöjen pituutta.
- Poistetaan rahapeliautomaatit kaupoista ja siirretään ne kokonaan valvottuihin pelisaleihin.
- Helpotetaan erityisesti nuorten alle 30-vuotiaiden maksutaakkaa opinto- ja asuntolainojen osalta joustavoittamalla maksuvapaita ajanjaksoja lainojen sekä luottojen kriteerien osalta.
- Puretaan aktiivisesti köyhyyttä ylläpitäviä ja eriarvoistavia rakenteita neuvoloista ja päiväkodeista alkaen. Tarjotaan ammattilaisille työkaluja tunnistaa köyhyden riskitekijöitä ja mekanismeja.
- Nostetaan varhaiskasvatuksen käyttöastetta vähintään muiden pohjoismaiden tasolle erityisesti heikoimmassa asemassa olevien lasten ja perheiden hyvinvoinnin tukemiseksi.
- Toteutetaan perhevapaaudistus perheiden tasa-arvon parantamiseksi ja erityisesti naisten työllistymisen tueksi.
- Tuetaan taloudellisesti vähävaraisten perheiden lasten osallistumista harrastuksiin.

- Kiinnitetään erityistä huomiota erityisesti syrjäytymisvaarassa olevien lasten koulunkäynnin tukemiseen.
- Hyödynnetään positiivisen erityiskohtelun mukaista erillisrahoitusta kouluille erityistarpeiden, kuten sosioekonomisten ja alueellisten syiden perusteella.
- Pidetään oppivelvollisuus toiselle asteelle nuorten syrjäytymisen ja köyhyyden ehkäisemiseksi.
- Kehitetään kansalaisyhteiskunnan toimivuutta ja laajaa yhteistyötä julkisten palveluiden kanssa ihmisten osallisuuden ja hyvinvoinnin tukemiseksi.

Suomi, jossa koti kuuluu kaikille

Asunto on ihmisen hyvinvoinnin kulmakiviä ja sen kuuluu olla osana perusoikeuksia. Ilman vakaata asumismuotoa on hyvin vaikeaa elää ja toimia yhteiskunnassa, kuten esimerkiksi löytää töitä. Suuressa mittakaavassa pitkäaikaisasunnottomuus on laskenut Suomessa viimeisen 10 vuoden aikana, vaikkakin lisääntynyt alle 25-vuotiaiden keskuudessa. Kohtuuhintaisten asuntojen rakentaminen on ollut avainasemassa asunnottomuuden kitkemisessä ja niiden tuotantoa tulee määrätietoisesti jatkaa. Asunnottomuus keskittyy erityisesti pääkaupunkiseudulle. Asumisen tukitoimien tulee kohdistua erityisesti kasvukeskuksiin.

Tavoite 1: Poistetaan asunnottomuus vuoteen 2026 mennessä

Toimenpiteet:

- Rakennetaan vuosittain noin 25 000-30 000 uutta asuntoa erityisesti kasvukeskuksiin.
- Noudatetaan Asunto ensin -mallia, eli sitoutetaan muun muassa kuntia MAL-aiesopimuksilla asunnottomuuden vähentämiseen.
- Tehostetaan asuntotarjontaa luottotiedottomille valtion ja kuntien omistamissa asunnoissa.
- Tarjotaan asunnottomille monipuolisia, yhteiskuntaan sopeutumista edesauttavia asumisratkaisuja sekä tukipalveluja.

- Lisätään asumisneuvontaa ja muuta asumiseen kohdistuvaa matalan kynnyksen sosiaalityötä sekä -ohjausta.
- Huolehditaan, etteivät kaikille kuuluvat palvelut ole asunnottomien ihmisten saavuttamattomissa, eli turvataan muun muassa poste restante -palvelun maksuttomuus.

Tavoite 2: Asumisen hinnat kuriin

Toimenpiteet:

- Kaavoitetaan ja rakennetaan riittävästi vuokra-asuntoja.
- Kaavoitetaan ja rakennetaan korkeakoulujen ja muiden oppilaitosten läheisyyteen riittävästi opiskelija-asuntoja.
- Suositaan tiivistä uudis- sekä täydennysrakentamista.
- Luovutaan autopaikkojen rakentamisvelvoitteesta, erityisesti kasvukeskuksissa.
- Joustavoitetaan kaavoitusta tukemaan reaktiivista rakentamista asumistarpeiden mukaan.
- Huolehditaan rakentamisen laadusta, jotta tulevaisuudessa säästytään sisäilmaongelmilta, -remonteilta ja terveystalouksilta.
- Helpotetaan tilojen käyttötarkoituksen muuttamista, jotta tyhjillään olevat tilat saadaan uusiokäyttöön.
- Korvataan nykymuotoinen asumistukijärjestelmä Vihreiden nuorten perustulomallilla ja sen asumislisällä.

Tavoite 3: Huomioidaan asumisen monet muodot

Toimenpiteet:

- Uudet asunnot tulee ensisijaisesti rakentaa esteettömiksi.
- Huolehditaan, että erilaisia asumismuotoja on riittävästi tarjolla kaavoittamalla ja rakentamalla monipuolisesti.
- Suunnitellaan ja rakennetaan perheasunnot myös yhteisöasumiseen soveltuviksi.
- Poistetaan omistusasumisen tukia ja taataan vuokra-asumiselle yhdenvertaiset olosuhteet. Otetaan käyttöön asuntotulovero.

- Nähdään jokainen ihminen yksilönä poistamalla asumistuen ruokakuntakohtaisuus.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kärkimaa

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen tukee kaikkien yhteiskunnallista osallisuutta, edistää ihmisten toimintaedellytyksiä arjessa ja karsii yhteiskunnallisia kuluja pitkällä tähtäimellä. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämässä korostuu ennaltaehkäisevä työ, esimerkiksi liikunnan, terveellisten ruokailuvalintojen ja lähiluonnon saavutettavuuden tukeminen. Tehdään tutkittuun tietoon perustuvaa ennaltaehkäisevää hyvinvoinnin edistämistä jokaisella yhteiskunnan alalla varhaiskasvatuksesta ikäihmisten palveluihin muun muassa verotukseen ja kaavoitukseen vaikuttamalla. Terveysteen ja hyvinvointiin ennakoivasti investoiminen on sekä kansanterveydellisesti että -taloudellisesti kannattavaa.

Tavoite 1: Liikunta osana ihmisten arkea

Toimenpiteet:

- Edistetään matalan kynnyksen lähiliikuntapaikkojen rakentamista kaikkien käyttöön ja saataville, kuten esimerkiksi ulkokuntosaleja leikkipuistojen yhteyteen, ulkoilumaastoja ja urheilukenttiä. Turvataan monipuoliset liikuntaympäristöt säästämällä kaupunkiympäristöjen rakentamattomia lähiluontoalueita luonnontilaisina.
- Mahdollistetaan terveysliikunnan harrastaminen edullisesti muun muassa kuntien omat kuntosalit, uimahallit ja liikuntaryhmät huomioiden. Terveysliikunnan yhteiskunnallinen tukeminen on tärkeä subventointikohde. Otetaan mallia esimerkiksi Helsingin NYT-liikunnasta.
- Tarjotaan proaktiivisesti liikuntaneuvontaa ja liikuntaluotsitoimintaa.
- Pyritään lisäämään ihmisten arkiaktiivisuutta kävelyä sekä pyöräilyä suosivalla kaupunki- ja tilasuunnittelulla.
- Vähennetään istumista ja sen terveyshaittoja järjestelmällisesti tuomalla vaihtoehtoja istumiselle, kuten sähköpöytiä työskentelyyn ja kouluissa jumppapalloja tuolien sijaan.

- Taataan jokaiselle lapselle ja nuorelle aito mahdollisuus mieluisaan harrastukseen koulupäivän yhteydessä ja parannetaan ulkoilun ja arkiliikkumisen edellytyksiä.
- Tuetaan väestön liikkumista eri elämänvaiheisiin räätälöidyillä liikkumisohjelmilla.

Tavoite 2: Terveellinen ja ekologinen ravinto tukemassa terveyttä

Toimenpiteet:

- Lisätään asteittain kasvis- ja vegaaniruuan ja vähennetään liha- sekä maitotuotteiden osuutta julkisissa ruokapalveluissa.
- Otetaan käyttöön lihavero ohjaamaan kulutusta kasvis- ja vegaaniruokaan.
- Säädetään maksullisissa ruokapalveluissa, kuten opiskelija- ja työpaikkaruokaloissa, kasvisvaihtoehdolle halvempi hinta kuin liharuoaalle.
- Selvitetään terveysperusteisen verotuksen mahdollisuutta ohjaamaan kuluttajakäyttäytymistä esimerkiksi ottamalla käyttöön sokeri-, suola-, rasva- ja lihaveroja.
- Otetaan jatkossa ateria- ja ravitsemussuosituksissa, kuten lautasmallissa vahvasti huomioon ilmastonäkökulmat.

Tavoite 3: Saavutettavat mielenterveyspalvelut tukemassa hyvinvointia

Toimenpiteet:

- Taataan kaikkien, erityisesti avohoidon mielenterveyspalveluiden helppo saavutettavuus valtakunnallisesti ja lisätään matalan kynnyksen palveluita.
- Kiinnitetään erityishuomiota esimerkiksi opiskelijoiden ja riskiryhmien mielenterveyden ja laajemman hyvinvoinnin kartoittamiseen sekä edistämiseen.
- Edistetään lyhytkestoisten psykososiaalisten hoitojen saatavuutta.
- Toteutetaan valtakunnallinen terapiatakuu, jolloin hoidon tarpeen arviointi tehdään viimeistään kolmantena arkipäivänä potilaan yhteydenotosta.
- Perusterveydenhuollossa toteutettava mielenterveydellisen häiriön hoito on järjestettävä kuukauden sisällä hoidon tarpeen arvioinnista.
- Tuetaan ihmistä terapiaan hakeutumisessa lähetteen kirjoittamisen jälkeen.

- Pyritään pääsemään eroon lääkekeskeisyydestä masennuksen hoidossa ja korostetaan psykoterapian ja lääkkeiden yhteisvaikutusta mahdollisimman tehokkaan ja vaikuttavan hoidon turvaajana.
- Myönnetään sairauspäiväraha myös uupumuksesta johtuvaan työkyvyttömyyteen.

Tavoite 4: Taataan lasten ja nuorten terveys ja hyvinvointi

Toimenpiteet:

- Kiinnitetään erityishuomiota lasten ja nuorten hyvinvoinnin eriarvoisuuden torjuntaan muun muassa koulutustaustan, sukupuolen ja alueellisuuden näkökulmista.
- Tiivistetään esimerkiksi varhaiskasvatuksen, oppilashuollon, terveydenhuollon ja lastensuojelun moniammatillista yhteistyötä lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin edistämiseksi. Toteutetaan samalla tietojärjestelmä uudistus, jonka myötä viranomaisyhteistyö helpottuu tiedonkulun osalta.
- Lisätään erityisesti ennaltaehkäisevien palveluiden, kuten lapsiperheiden kotipalvelun saatavuutta, kattavuutta ja vaikuttavuutta.
- Taataan valtakunnallisesti riittävä määrä oppilaiden ja opiskelijoiden tukipalveluita esimerkiksi koulukuraattoreiden ja koulupsykologipalveluiden muodossa.
- Varmistetaan, että varhaiskasvatuksen ja kouluopetuksen käytettävissä on lähiretkiin soveltuvia luontokohteita ja kannustetaan henkilökuntaa järjestämään opetusta ulkotiloissa.

Tavoite 5: Turvataan vammaispalvelut

Toimenpiteet:

- Vammaisten asumis- ja muut välttämättömät palvelut on rajattava hankintalain mukaisen kilpailutuksen ulkopuolelle.
- Palvelusopimuksissa on otettava vahvasti huomioon laatukriteerit ja kohtuullinen pituus.

- Palvelu- ja sosiaaliturvajärjestelmää on yksinkertaistettava. Tämä toteutuu sosiaaliturvan osalta perustulon muodossa. Lisäturvaa erilaisiin elämäntilanteisiin ja erityisryhmille tarjotaan perustuloa täydentävällä harkinnanvaraisella tuella.
- Vastavalmistuneille vammaisille ihmisille on luotava joustavammat tuki- ja ohjauspalvelut työelämän alussa.
- Edistetään kuntien vammaispalveluiden hankinnoissa osatyökykyisten työllistämisen kriteerin huomioimista.

Tavoite 6: Arvokas ikääntyminen ja laadukkaat vanhuspalvelut

Toimenpiteet:

- Edistetään ikäihmisten yhteiskunnallista osallisuutta ja toimijuutta muun muassa vapaaehtoistoiminnan eri muodoissa. Murretaan yhteiskunnan vahva sairaus- ja rajoitekeskeisyys sekä lääkinnällinen lähtökohta ikääntymiseen. Tehdään tämä muun muassa vanhuspalvelulakia (laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystalvuluissa) päivittämällä.
- Tuetaan sukupolvien välisiä kohtaamisia esimerkiksi kaavoittamalla päiväkoteja sekä ikäihmisten palvelutaloja ja -keskuksia lähkekkäin.
- Tuetaan ikäihmisten hyvinvointia parantamalla lähiluonnon esteetöntä saavutettavuutta.
- Taataan kunnallisille vanhusneuvostoille demokratiaan kuuluva päätäntävalta ja vahvistetaan niiden vaikutusmahdollisuuksia esimerkiksi vanhusasiainvaltuutetun kanssa.
- Sosiaali- ja terveystministeriön Hyvän ikääntymisen turvaamiseksi ja palvelujen parantamiseksi -laatusuositusta on päivitettävä käsittämään ikäihmisten hyvinvointi laajemmin, muun muassa tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden osalta.
- Turvataan laitoshoidon saavutettavuus ja sen laatu sitä tarvitseville ikäihmisille avopalveluiden ohella.
- Edistetään kaikenikäisten hoidettavien omaishoitajien yhteiskunnallista asemaa ja tukipalveluja.
- Kehitetään omavalvontaa, lisätään yleistä sote-palveluiden laadunvarmistusta sekä keskitettyä valvontaa, rajoitetaan yritysten voitontavoittelua hoivapalveluissa ja luodaan valtakunnallinen hoivahälytysjärjestelmä, jonka kautta voi anonyymisti tehdä ilmoituksia mahdollisista laiminlyönneistä ja rikkomuksista palveluiden piirissä.

- Varmistetaan esimerkiksi hoitohenkilöstön riittävyys työperäistä maahanmuuttoa helpottamalla ja hoitajamitoitus lakiin kirjaamalla.

Laadukkaat sosiaali- ja terveyspalvelut kaikille, ei harvoille

Sosiaali- ja terveyspalveluita tulee järjestää luotettavasti, riittävästi, saavutettavasti ja yhdenvertaisesti. Niiden toimintaa ja vaikuttavuutta ohjaamaan on asetettava erilaisia laatutavoitteita ja resursoida riittävästi rahaa. Erityislähtökohdat, kuten palvelujen turvaaminen harvaan asutuilla alueilla sekä kielellisen yhdenvertaisuuden toteutuminen, on myös aina huomioitava. Suomen sosiaali- ja terveyspalvelujärjestelmän täytyy perustua tutkittuun tietoon, oikea-aikaisiin palveluihin ja universalismiin, mutta samalla myös positiivisen erityiskohtelun tarjoamiin mahdollisuuksiin. Sosiaali- ja terveyspalveluiden kärkitavoitteina ovat kansalaisten hyvinvointi- ja terveyserojen kaventaminen sekä yhdenvertaisten palveluiden saavutettavuuden turvaaminen ja niiden laadun varmistaminen.

Tavoite 1: Luotettavat sosiaali- ja terveyspalvelut koko Suomeen

Toimenpiteet:

- Kattavien ja yhdenvertaisten sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestäminen kuuluu viime kädessä julkisen sektorin vastuulle, ja yksityiset sekä kolmannen sektorin palveluntarjoajat voivat täydentää julkisia palveluja tarpeiden mukaan.
- Kolmannen sektorin tärkeää roolia sote-palveluissa ja yleisesti kansalaisjärjestökentällä tulee kehittää. Turvataan järjestöjen rahoitus ja vaikuttavat toimintamahdollisuudet.
- Sote-uudistuksen lähtökohtana tulee erityisesti olla ihmisten hyvinvointi- ja terveyserojen kaventaminen, ja painopistettä siirretään läpileikkaavasti ja voimakkaasti korjaavista toimenpiteistä ennaltaehkäisyyn.
- Sitoudutaan potilasjonojen lyhentämiseen. Tarvittaessa tarkastellaan hoitotakuun kriteerejä ja lisätään henkilöstön määrää jonojen purkamiseksi.

- Luovutaan terveyskeskusmaksuista, jotta madalletaan ihmisten kynnystä hakeutua palveluiden pariin mahdollisimman aikaisessa vaiheessa. Tarkastellaan kaikkia sote-asiakasmaksuja erikseen ja pohditaan niiden tasoa erityisesti palveluiden saavutettavuudesta käsin.
- Eri ihmisryhmien ja yksittäisten ihmisten, joiden kyky vertailla ja valita palveluita saattaa olla rajallinen, on saatava palveluita ilman, että heidän tarvitsee toimia vertailevina kuluttajina.
- Turvataan sosiaali- ja terveystalouden rahoitus ja suunnitellaan rahankäytön prioriteetteja tutkittuun tietoon sekä tarpeeseen perustuen.
- Edistetään sote-alan erillisrahoituksia positiivisen erityiskohtelun periaattein siten, että kohdennetuilla varoilla edistetään terveyttä ja hyvinvointia.
- Tuetaan ja laajennetaan näyttöön perustuva sote-alan perustyössä. Hyvänä käytäntönä toimii esimerkiksi Helsingin kaupungin sote-toimialan sosiaalinen raportointi.
- Kielletään haitallisten ja ihmisoikeuksia loukkaavien uskomushoitojen harjoittaminen, kuten esimerkiksi seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kohdistuva eheytyshoito.
- Yhteensovitetaan julkista terveyskeskus- ja työterveyshuoltojärjestelmän toimintaa eli puretaan eriytyneitä, epätasa-arvoistavia palvelutasoja.
- Viime kädessä sosiaali- ja terveystalouksissa on tärkeää niiden laatu, saavutettavuus ja koettu onnistuminen asiakkaan näkökulmasta. Julkiset terveystaloudet pitäisi pystyä tuottamaan niin käyttäjäystävällisesti, ettei välttämätöntä tarvetta julkisen palvelun korvaamiselle yksityisellä synny.

Tavoite 2: Huomioidaan alueelliset lähtökohdat palveluja järjestettäessä

Toimenpiteet:

- Sosiaali- ja terveystaloudet täytyy kestävyysnäkökulmasta tuottaa tarpeeksi isoissa hallinnollisissa alueissa.
- Kunnan tai maakunnan rajoista ei ole syytä pitää ehdoin tahdoin kiinni. Tuetaan kaikkia innovatiivisia, hallinnollisia, käytännöllisiä ja alueellisia tapoja toteuttaa sote-palveluita. Tuetaan ja kehitetään laajempia sotepiirejä palveluiden saatavuus ja laatu huomioon ottaen.
- Mikäli sote-palveluiden järjestämisvastuu siirtyy maakunnille, on maakunnille taattava verotusoikeus huolehtien, että kokonaisveroaste ei nouse tarpeettomasti.
- Myös muuttotappion ja pitkien välimatkojen alueille täytyy järjestää asianmukaiset sosiaali- ja terveystaloudet. Harvaan asutuilla alueilla tuetaan

esimerkiksi terveysbusseja, yksilöllistä yhteydenpitoa sekä monipuolista teknologiaa sote-palveluiden toteuttamiseksi.

- Ensihoito on järjestettävä niin, että se voidaan taata kattavasti ja turvallisesti kaikille Suomen alueille. On syytä selvittää, onko ambulanssin tuloaikoja mahdollista lyhentää maaseudulla. Tietyillä alueilla hyödyksi voivat olla myös pelastushelikopterit.

Tavoite 3: Varmistetaan sote-asioinnin käyttäjäystävällisyys

Toimenpiteet:

- Turvataan sosiaali- ja terveystietojen kielellinen saavutettavuus.
- Tuetaan laajasti sote-palveluiden kehittämistä palvelumuotoilun keinoin.
- Asiakkaalla täytyy aina olla mahdollisuus käyttää halutessaan esimerkiksi tulkkia, ja harvaan asutuilla alueilla se onnistuu tarvittaessa sopimalla ja järjestämällä asia etukäteen asiakkaan kanssa henkilökohtaisesti.
- Digitalisaatio tuo helpotusta, käyttäjäystävällisyyttä ja sujuvuutta sosiaali- ja terveysalan ammattilaisten työhön sekä toimipisteille. Digitalisaation käyttöönoton tulee olla sekä strategisesti että hankintojen osalta kestävä.
- Yhteensovitetaan sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojärjestelmiä niin, että asiakas- ja terveystiedot ovat helposti jokaisen palveluntarjoajan saatavilla yhdestä järjestelmästä siten, että hoidon toteuttaminen on sujuvaa kaikissa tilanteissa koko maassa.
- Kehitetään Omakantaa ja sähköistä reseptinantoa. Sähköiset järjestelmät helpottavat terveys- ja potilastietojen siirtämistä ja hallinnointia.

Tavoite 4: Varmistetaan inhimillisyys ja eettisyys sote-palveluissa?

Toimenpiteet:

- Taataan inhimillinen hoiva sekä asiakasystävälliset ja -lähtöiset sosiaali- ja terveystietojärjestelmät. Sosiaali- ja terveystietojärjestelmien tuloksellisuutta ja toimivuutta on syytä arvioida ja mitata, mutta monia palveluja ei ole tarkoituksenmukaista optimoida niin, että niiden tavoitteena olisi tuottaa mahdollisimman paljon voittoa.

- Edistetään sote-alan henkilöstöpoolien käyttöä. Usein sosiaali- ja terveyspalveluissa tarvitaan varautumista erilaisiin inhimillisiin tilanteisiin ja poikkeusoloihin, minkä takia niihin on syytä varata joustavia henkilöstöresursseja.
- Huolehditaan sosiaali- ja terveyspalvelujen riittävästä valvonnasta. Varmistetaan tarpeenmukaiset resurssit sille, että valvontatoimenpiteitä voidaan tehdä. Lakisääteisten reunaehtojen rikkomisesta on säädettävä rangaistus niitä laiminlyöville palveluntarjoajille.
- Palveluja kilpailuttaessa on syytä kiinnittää huomiota muuhunkin kuin hintaan. Vahvistetaan erityisesti eettisyyden ja muiden laadullisten tekijöiden painoarvoa palveluntarjoajaa valittaessa.

Yhdenvertainen ja tasa-arvoinen Suomi hyvinvoinnin perustana

Oikeudenmukaisessa yhteiskunnassa kaikille taataan tasa-arvoiset ja yhdenvertaiset mahdollisuudet. Jokaisella ihmisellä on oikeus olla yhteiskunnan tasaveroinen jäsen, omana itsenään. Tasa-arvoisuus ei tarkoita “kaikille samaa”, ja “mahdollisuuksien tasa-arvon” myyttiä tulee näiltä osin purkaa. Yhdenvertaisuus ja tasa-arvo eivät ole koskaan valmiita vaan niiden edistäminen vaatii aktiivisia toimia, sekä usein positiivista erityiskohtelua. Eriarvoisuus lisää muun muassa yhteiskunnallista ulkopuolisuutta, sairauksia ja rikollisuutta sekä heikentää sosiaalista luottamusta, elinajanodotetta, lasten oppimista ja sosiaalista liikkuvuutta. Tulo- ja hyvinvointierot ovat lisääntyneet 1990-luvulta asti. Tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta estäviä rakenteita on purettava aktiivisesti. Suomen tulee olla perus- ja ihmisoikeuksien kärkimaa, joka tekee systemaattisia tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusvaikutusarviointeja poliittisista päätöksistään. Suomi on yhteiskunta, jossa kaikkien ihmisten mukanaolo on pääprioriteetti.

Tavoite 1: Edistetään taloudellista tasa-arvoa

Toimenpiteet:

- Talouskasvu ei ole itseisarvo vaan ihmisten hyvinvoinnin tuki, eikä kasvu saa lisätä eriarvoisuutta ja siten heikentää ihmisten välistä hyvinvointia.
- Vähennetään yhteiskunnallista eriarvoisuutta ja jaetaan talouskasvun hyötyjä tasaisemmin.
- Vahvistetaan ihmisten taloudellisen yhdenvertaisuuden kokemusta esimerkiksi perustulon avulla.
- Kiristetään pääomatuloverotuksen progressiota.
- Laajennetaan hättäverotusta esimerkiksi toteuttamalla ekologinen verouudistus ja kevennetään samalla pieni- ja keskituloisten ansiotuloverotusta.
- Puretaan osaamisen päivittämisen maksullisuutta. Lisätään täydennyskoulutuksen mahdollisuuksia ja tuetaan jatkuvaa oppimista.
- Varmistetaan myös alustatalouden työntekijöiden oikeudet.
- Varmistetaan heikoimmassa asemassa olevien ihmisryhmien sosiaaliturvan riittävyys esimerkiksi kansan- ja takueläkkeiden sekä opintotuen kuluttajahintaindeksikorotuksilla.

Tavoite 2: Tasa-arvo ja yhteenkuuluvuuden tunne ihmisryhmien välillä.

Toimenpiteet:

- Taataan lasten oikeuksien, hyvinvoinnin ja osallisuuden toteutuminen perheen sosioekonomisesta tilanteesta riippumatta.
- Puututaan alueelliseen ja peruskoulujen eriytymiseen segregaatiota torjuvalla kaavoituksella, turvaamalla riittävät oppilashuollon resurssit ja positiivisella erityiskohtelulla, kuten esimerkiksi erillisrahoituksella.
- Parannetaan ihmisten välistä luottamusta ja yhteenkuuluvuuden tunnetta lisäämällä kohtaamisia kaupungilla, netissä ja kouluissa eritaustaisten ihmisryhmien välillä. Tähän vaikutetaan erityisesti kaavoituksella, turvallisemman tilan periaatteiden mukaisia julkisia tiloja kehittämällä ja kansalaisyhteiskunnan toimintamahdollisuuksia edistämällä.
- Luodaan yksi universaali maksukatto lääkkeille sekä terveydenhoito- ja sairaalamaksuille niin, ettei sairastuminen aja ketään köyhyyteen.
- Turvataan matalan kynnyksen ja vaikuttavat sote-palvelut kaikille varallisuudesta riippumatta.

Tavoite 3: Sukupuolien välisen tasa-arvon parantaminen

Toimenpiteet:

- Toteutetaan perhevapaaudistus 6+6+6-mallin mukaan.
- Luodaan tasa-arvoinen, syrjinnästä vapaa ja rankaisematon asepalvelus.
- Puututaan palkkaepätasa-arvoon Islannin mallin mukaisesti sakottamalla työnantajia, jotka ylläpitävät perusteettomia palkkaeroja.
- Kartoitetaan ja kitketään niin sanottuja selittämättömiä palkkaeroja sukupuolien välillä
- Vaikutetaan sukupuolittuneeseen alasegregaatioon muun muassa yhteiskunnallisia normeja haastamalla ja niitä purkamalla.
- Puututaan epätasa-arvoon miesten ja naisten välisessä elinajanodotteessa ja erityisesti poikien ja miesten syrjäytymisessä.
- Kiinnitetään erityistä huomiota Istanbulin sopimuksen eli naisiin ja perheisiin kohdistuvan väkivallan ehkäisysovimuksen toteutukseen ja valvontaan esimerkiksi matalan kynnyksen palveluita tarjoamalla. Muun muassa turvakotien määrää lisätään merkittävästi.
- Edistetään sukupuolen moninaisuuden tunnustamista läpileikkaavasti yhteiskunnassa.
- Parannetaan erityisesti intersukupuolisten ihmisten yhteiskunnallista asemaa kieltämällä ei-lääketieteellinen sukuelinkirurgia ja tarpeettomat sukupuolta muokkaavat hormonihoidot.
- Parannetaan monimuotoisten perheiden asemaa esimerkiksi adoptiolainsäädännön ja sijaissynnytysten osalta, yhdistetään isyys- ja äitiyslaki vanhemmuuslaiksi.
- Kielletään poikien ei-lääketieteelliset ympärileikkaukset.
- Toteutetaan laaja-alaista sukupuolivaikutusten arviointia lainsäädäntöä tehtäessä ja päivitetäessä.
- Selvitetään tarvetta toimenpideohjelmalle koskien miesten kohtaamia tasa-arvohaasteita.
- Asetetaan valtion- ja pörssiyhtiöiden hallitukseen sukupuolikiintiöt.
- Tarjotaan maksuttomia kuukautisvälineitä terveyskeskuksissa sekä kouluterveydenhuollossa nuorille sekä kaikille itsensä vähävaraiseksi kokeville.
- Ensisijaisena toimena tulkitaan kuukautissuojat terveystuotteiksi ja sovelletaan niihin apteekissa myytävien terveystuotteiden alv-kantaa.

Tavoite 4: Vahvaa sateenkaaripoliittikkaa ja translaki, joka ei loukkaa ihmisoikeuksia

Toimenpiteet:

- Toteutetaan kokonaisvaltainen translain uudistus.
- Sukupuolimerkinnän korjaaminen omalla ilmoituksella on oltava mahdollista kaikille yli 15-vuotiaille. Alle 15-vuotiaiden tulee voida vahvistaa oma juridinen sukupuolensa huoltajan/huoltajien luvalla.
- Otetaan käyttöön kolmas vaihtoehto juridiseksi sukupuoleksi.
- Toteutetaan kansallinen sateenkaaripoliittinen ohjelma, jolla edistetään systemaattisesti sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöihin kuuluvien ihmisten palveluita ja oikeuksia yhteiskunnassa.

Tavoite 5: Rasismi ja vihapuhe rikoslakiin

Toimenpiteet:

- Määritellään rasismia edistävään tai siihen yllyttävään toimintaan osallistuminen rangaistavaksi teoksi.
- Kielletään järjestäytynyt rasistinen toiminta.
- Selvitetään lainsäädännön mahdollisuudet puuttua yhteiskunnalliseen vihapuheeseen.
- Kehitetään ja otetaan käyttöön antirasistisia toimintatapoja esimerkiksi palveluiden yhdenvertaistamiseksi.

Tavoite 6: Puretaan vähemmistöjä syrjivät rakenteet

Toimenpiteet:

- Otetaan huomioon vaikutukset eri väestöryhmiin kaikessa päätöksenteossa poikkialaisia vaikutusarviointeja tekemällä.

Vihreiden nuorten sosiaalipoliittinen ohjelma, 2019 liittokokouksen hyväksymä

- Taataan palveluiden saavutettavuus koko maassa. Palveluista tiedottamisen on oltava ymmärrettävää ja saavutettavaa. Lisätään erityisesti viranomaisviestintää muilla kielillä kuin suomeksi ja ruotsiksi.
- Kiinnitetään erityistä huomiota esimerkiksi romani-, karjalan- ja viittomakielisten perus- ja ihmisoikeuksien toteutumiseen ja yhteiskunnalliseen osallisuuteen.
- Ratifioidaan ILO 169 -sopimus viipymättä.
- Mahdollistetaan useamman kuin vain yhden virallisen äidinkielen rekisteröinti.
- Varmistetaan liikkumisen ja palvelujen esteettömyys. Fyysisen esteettömyyden lisäksi kiinnitetään vahvasti huomiota sosiaaliseen, psyykkiseen ja digitaaliseen esteettömyyteen julkisia tiloja ja palveluita suunniteltaessa.
- Käytetään positiivisen erityiskohtelun tarjoamia mahdollisuuksia laaja- sekä poikkialaisesti silloin, kun jonkin eriarvoisessa asemassa olevan ihmisryhmän tilannetta voidaan sen kautta parantaa.
- Laajennetaan yhdenvertaisuus- ja tasa-arvovaltuutettujen toimistojen resursseja ja toimivaltaa, jotta proaktiivinen työ yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon eteen vahvistuu.
- Tehdään tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnittelusta ja sen toimeenpanosta velvoittavaa kaikille viranomaisille ja työyhteisöille henkilöstömäärästä riippumatta.